

*Waarom
Waarvoor
Waarvoor?*

Francis Gastmans

'Korte teksten' zijn inleidingen, stimulerende gedachten, smaakmakers, ideeën-verspreiders, twijfel-zaaiers. Het zijn geen gedachten met een definitief eindpunt, geen wetenschappelijk vastgelegde conclusies, geen academische teksten. Het zijn voorlopige resultaten van mijn persoonlijke studie, onderzoek en toepassingen. De inzichten, ervaringen en reflecties hebben voor mij inmiddels een bepaalde 'stevigheid'. Toch blijven ze een stap op mijn nooit eindigende zoek- en vindtocht en dus kunnen de gedachten die hier staan morgen weer worden bijgeschaafd. Na wijziging krijgt een tekst een nieuw versie-nummer.

Waarom? Waardoor? Waartoe?

Tekst en vormgeving: Francis Gastmans

Illustratie: EOS Zwerm spreeuwen (Fotograaf Hans Jansen?)

Versie 22.0 - augustus 2025

© Francis Gastmans

[https://franciscastmans.com/
franciscastmans@icloud.com](https://franciscastmans.com/franciscastmans@icloud.com)

Je mag al de teksten op de website vrij gebruiken. Meer nog, het doel van het delen van mijn gedachten is dat je ze zou gebruiken om daarmee kritisch-onderzoekend je inzichten en die van anderen onder de loep te nemen. Gelieve wel respect te hebben voor het copyright en steeds mij als bron te vermelden wanneer je een stukje kopieert. Dank je.

Eerst even praktisch

Deze zestien bladzijden zijn een uittreksel uit de tekst *De kunst van het vragen en vragen stellen als Kunst*.

Lees bij voorkeur de volledige tekst.

Wanneer er in de voetnoten staat: ‘Lees meer in ’ vind je die op mijn website <https://franciscgastmans.com/korte-teksten/>

Veel lees- en leergenoet

Francis Gastmans

Inhoud

Wat is er mis met Waarom?	1
Waarom? Of Waardoor? Of Waartoe?	3
Wat doet een waardoor-vraag?	6
Wat doet een waartoe-vraag?	7
Hoe een waardoor- of een waartoe-vraag stellen?	8
Waarom? is wel een goede vraag	13
De juiste waarom-vraag stellen	15

Wat is er mis met Waarom?

“*Waarom* doe je dat?”, “*Waarom* doe je niet wat ik gevraagd heb?”, “*Waarom* moet jij zo nodig het op deze manier doen?”, “*Waarom* bereiken we niet wat we als resultaat hebben vooropgesteld?”, “*Waarom* doen de anderen het beter dan wij?”

Herken je dit type vraag? Hoe vaak stel jij - als ouder, leraar, leidinggevende, therapeut, coach, mediator - deze waarom-vraag?

Wat wil je bereiken met deze vraag? Wil je iets te weten komen voor jezelf? Wat dan wel? Wil je de ander aanzetten tot nadenken? Waarover dan wel? Wil je de ander aanzetten om het anders te doen? Welk antwoord wil je écht bekomen op je waarom-vraag? In welke mate komt het antwoord dat je krijgt, overeen met het verwachtte antwoord op je waarom-vraag? Welk antwoord wil je *niet* krijgen?

Welke gevoelens tonen de reacties van de ontvanger van je vraag? Hoe vrij voelt de ander zich om je vraag wel of niet te beantwoorden, om ze ernstig te nemen of ze te laten liggen als zij dat wil, d.w.z. voelt zij zich vrij om *niet* te antwoorden?

Wat is er mis met “Waarom?” Niets! Een vraag die begint met “*Waarom ... ?*” lijkt een eenvoudige onderzoeksvraag of een vraag die gewoon ondervraagt, maar is dat wel steeds het geval? Niet zelden heeft de vraagsteller een verborgen intentie, een ander (onderliggend) doel dat meeklinkt in de vraag. In bepaalde gevallen kan men zich zelfs afvragen of het überhaupt wel een vraag is?

De waarom-vraag stel je vanuit een gewoontepatroon. Het is meestal een slordig gestelde vraag. Geef toe, je stelt vaak de vraag uit luiheid, om niet eerst te moeten voor-denken wat je echt wil bereiken met je vraag. Je hanteert daarenboven een *dagelijks taalgebruik*. Dat betekent: een beperkte woordenschat, een beperkt aantal algemene werkwoorden (zijn, hebben, doen, maken, krijgen, e.d.), gebrekkige zinsconstructies en een onduidelijke definitie van woorden.¹

¹ Lees meer over de tien kwaliteiten van taalgebruik in: *Talen en taalgebruik*

De reacties op een simpele “Waarom?” lopen erg uiteen met als extremen een te uitgebreid antwoord aan de ene kant of een agressieve houding aan de andere kant. Daartussen liggen diverse reacties die uiteenlopende gevoelens uiten (verbaal en vooral non-verbaal): ongenoegen, onzekerheid, schaamte, schuldgevoelens, vertwijfeling, ergernis, een gebrek aan zelfvertrouwen, een gebrek aan vertrouwen in jou, maar soms ook verwondering, verbazing, ongeloof, ... enz. Deze reacties verwijzen het *relationele aspect* van jullie communicatie en niet naar de inhoud! Niet alleen omwille van de vraag “Waarom?” maar ook omwille van de intonatie waarmee je de vraag stelt.

De waarom-vraag kan op acht verschillende manier worden uitgedrukt, afhankelijk van je plaats in het relatieveld. Je kunt dit oefenen: stel dezelfde vraag, zeg hetzelfde zinnetje (letterlijk) maar vanuit een andere positie in het relatieveld. Je houding zal veranderen, je lichaamstaal, de toon van je stem, je blik, het tempo waarin je vraag klinkt, enz. alles zal anders zijn, zelfs al zijn je woorden letterlijk hetzelfde. Wees je er van bewust, je kunt een waarom-vraag niet stellen van buiten het relatieveld. Vanuit welke positie stel je ze nu en welke reactie verwacht jij van de ander? ²

Heel vaak hoort de ontvanger een waarom-vraag als een vraag naar verantwoording of zij voelt de beschuldiging die onder de vraag zit. De waarom-vraag roept bij vele mensen het gevoel op dat ze verplicht worden om zich te verantwoorden, om duidelijk te maken om welke reden ze iets gedaan hebben of nagelaten hebben iets te doen. Ze voelen dat ze argumenten moeten aandragen om zich te verdedigen. Ze voelen zich (de een al meer dan de ander) persoonlijk gevisieerd omdat de verantwoordelijkheid, naar hun aanvoelen, volledig bij hen wordt gelegd.

² Lees terug de paragraaf ‘Wat is er relationeel aan vragen stellen? Alles!’ in de volledige tekst *De kunst van het vragen en vragen stellen als Kunst*.

Waarom? Of Waardoor? Of Waartoe?

Jij kent een reeks enkelvoudige woorden waarmee je een vragende zin start: **Wie? Wat? Waar? Wanneer? Hoe? Waarom?** Op zulke vragen verwacht je een eenvoudig en duidelijk (en liefst kort) antwoord. Je bent gewoon om eenvoudige vragen te stellen vanuit een enkelvoudig oorzaak—gevolg denken, denken in tegenstellingen, onze ‘gewone’ manier van denken.³

Wil je echter weten wat de echte oorzaken of drijfveren zijn, waar een bepaald gedrag, een uitspraak of een keuze vandaan komt of wil je weten vanuit welke onderliggende lagen er gebeurt wat er gebeurt zodat je de zaken beter kunt analyseren en efficiënter aanpakken, dan stap je best over naar het systemisch denken. Bij dit soort denken is er steeds sprake van meerdere ‘oorzaken’ en ‘condities’ en zijn de relaties tussen de betrokkenen belangrijk én de onderlinge verbindingen tussen alle relevante gegevens én de dynamiek die de elementen verbindt én de context die het samen tot een systeem maakt. Dan stel je niet alleen vragen naar relevante feiten maar ook vragen die uitnodigen om te kijken naar beweegredenen, vooronderstellingen, aannames, overtuigingen, intenties, dynamieken én de context. Want deze elementen liggen aan de basis van de besluiten en de beslissingen bij alles wat iemand zegt en onderneemt.

Besluiten is een (voorlopige) conclusie trekken, een (voorlopig) punt zetten als afronding van een proces van wikken en wegen. Besluiten heeft wens-karakter, intentie-karakter. Een besluit kan je morgen weer wijzigen. Noch jij, noch de ander(en) dragen verantwoordelijkheid voor het besluit. Er is ook geen garantie dat een besluit wordt uitgevoerd. Het blijft open.

Beslissen betekent dat je werkelijk de stap zet van besluit naar de actie, dat je je intentie omzet in een actie, dat je een besluit nu omzet in een gerichte daad én dat iemand (jij en de ander) er de verantwoor-

³ Lees meer in *Drie grondpatronen om je leven te be-leven*

delijkheid voor opneemt. Bij iedere beslissing hoort dan ook een antwoord op de vragen: Wie? Wat? Waar? Wanneer? Hoe? Binnen welke termijn? Wie oordeelt over het resultaat? Wie kan wie aanspreken op de actie, hoe en wanneer? Een beslissing kan niet worden gewijzigd, enkel worden aangevuld door een nieuwe beslissing.

Al je handelingen drukken je beslissingen uit, of je daar nu over hebt nagedacht of niet of je actie nu je besluit volgt of niet.

De waarom-vraag stel je meestal omdat je iets niet begrijpt (je zoekt nog elementen om tot een juist oordeel te komen) of omdat je iemand wil terechtwijzen of straffen (want je hebt al een oordeel, namelijk dat de ander het niet goed doet). Met de 'luie' waarom-vraag kom je er echter niet.

Wil je een bredere kijk op de zaken en duidelijke antwoorden en heldere informatie dan dien je andere vragen te stellen: ⁴

- 1) de **waardoor-vraag** (= vragen van het waardoor-type)
- 2) de **waartoe-vraag** (= vragen van het waartoe-type)
- 3) de **'juiste' waarom-vraag** (= vragen van het waarom-type)

© Francis Gastmans

⁴ In het tweede deel van de volledige tekst - Vragen stellen als Kunst - stel ik je een kompas voor met acht verschillende type vragen.

Kinderen vragen honderd keer per dag “Waarom?” Is dit dan niet een voorbeeld dat dit een goede vraag is? Kinderen leren de waarom-vraag doordat hun ouders en verzorgers hen die zo vaak stellen! Kinderen leren het van hun ouders, familie, verzorgers en leraren. Het is ongelooflijk hoe weinig volwassenen zich bewust zijn hoe vaak ze de waarom-vraag stellen al vanaf de eerste maanden van het kind. Geen enkele baby wordt geboren met een waarom-vraag op de lippen! En wanneer een kind voor de honderdste keer “Waarom?” vraagt ... is de ouder het beu: “Daarom!”, “Omdat ik het zeg!”

Leer als ouder zelf eerst om je waarom-vraag om te zetten in een waardoor-vraag of waartoe-vraag en je kind zal veel meer waardoor-vragen of waartoe-vragen leren stellen. Het vraagt dan bv. niet meer “Waarom doe jij dat?” maar “Wat maakt dat je dit nu zo doet?” of “Wat wil je hiermee bereiken?”, niet meer “Waarom blaft die hond zo hard?” maar “Wat kan de reden zijn dat die hond zo hard blaft?” of “Wat wil die hond zeggen door zo hard te blaffen?”

En wat doe je dan met de honderd waardoor-vragen of waartoe-vragen die je kind zal stellen? “Hoe komt het dat de maan nu niet meer rond is?”, “Wat is het nut van de straf die ik krijg?” Ja, deze vragen zijn moeilijker te beantwoorden én zijn daar-door leerrijker zowel voor je kinderen als voor jezelf én maken je (misschien) enthousiast om mee naar een antwoord te zoeken. Allemaal winst, leerwinst.

*“Waarom?” creëert onzekerheid bij diegene die deze vraag krijgt.
De vraagsteller wil meestal een eigen onzekerheid verdrijven
of wil je van iets (zijn gelijk) overtuigen.*

*“Waarvoor?” creëert gezonde twijfel en terugblikken
bij diegene die deze vraag krijgt.*

*Het is zowel voor de vraagontvanger als voor de vraagsteller een
uitnodiging tot dieper onderzoek.*

*“Waartoe?” creëert nieuwsgierigheid en vooruitblikken
bij diegene die deze vraag krijgt.*

*Het is een uitnodiging om oplossingsgericht te kijken,
om te focussen op wat men wél wilt.*

Wat doet een waardoor-vraag?

- Een waardoor-vraag peilt naar de mechanismen die tot een bepaald gedrag of een bepaalde situatie hebben geleid. Ze vraagt naar het *proces* en de *dynamiek* en nodigt uit om een proces-gericht antwoord te krijgen.
- Een waardoor-vraag roept de ander op om na te denken en de *zaken op een rijtje* te zetten. De vraag helpt haar om zelf tot een verklaring te komen en maakt haar daardoor minder afhankelijk van jou.
- De antwoorden op een waardoor-vraag kunnen de basis vormen van een correcte *analyse* van de situatie.
- Een waardoor-vraag heeft *kiemen van verandering* in zich. Het is een vraag die mogelijkheden voor de toekomst kan blootleggen, omdat je bij de onderliggende vooronderstellingen komt en zo dus ook bij de onderliggende mogelijkheden (!).
- De goede waardoor-vraag legt veel meer de basis voor een *open dialoog* en helpt om een machtsstrijd te vermijden.
- Met een waardoor-vraag vermijd je dat je in het *Redder-spel* stapt (dat gebeurt bij een waarom-vraag vlotjes!)⁵
- Een waardoor-vraag biedt de ruimte om de *context* te betrekken bij wat er is gebeurd of dient te gebeuren. De context is in elke communicatie van wezenlijk belang.
- Een waardoor-vraag werkt aan *twee kanten*: ook jij als vraagsteller moet nadenken. Je voelt je over het algemeen meer betrokken bij je vraag.
- Een waardoor-vraag peilt naar een *verklaring* en niet naar een *zingeving* (daar peilt de juiste waarom-vraag naar).

⁵ Lees meer in de paragraaf 'Opgepast voor het Redder-spel' in de volledige de tekst *De kunst van het vragen en vragen stellen als Kunst*

Wat doet een waartoe-vraag?

- Een waartoe-vraag peilt naar de *intentie* van de ander en dit kan aanleiding geven om het perspectief van de ander te zien en haar beter te begrijpen.
- Deze vraag helpt jou en de ander om *vooruit* te kijken en niet te blijven hangen bij wat er werd gezegd of is gebeurd.
- Een waartoe-vraag vermijdt een welles-niets spel omdat waar ze naar verwijst nog niet vaststaat.
- Een waartoe-vraag zet je op weg naar de vraag hoe het anders kan, ze kan een uitnodiging zijn om *meerdere opties* te bekijken.
- Een waartoe-vraag duidelijk open gesteld kan de start zijn van een *creatief, participatief proces*. Hiermee kan je een groep of een team in beweging zetten richting ‘de 10 beste oplossingen’.
- Een waartoe-vraag kan het proces helpen *vertragen*. De meeste zaken die mislopen volgen uit situaties waarin mensen te snel moeten werken, stresserend, ongeduldig, met onmogelijke deadlines.
- Een waartoe-vraag kan het *zelfvertrouwen* van de ander een steuntje geven.
- Een waartoe-vraag schept *ruimte*, zowel in de zin van ‘meer tijd’ als in de zin van ‘afstand nemen’ en de zaken vanuit een ander perspectief bekijken.

Hoe een waardoor- of een waartoe-vraag stellen?

Een waardoor-vraag start je niet met eenvoudig het woord Waarom? te veranderen in Waardoor? Hetzelfde geldt voor de waartoe-vraag, dat doe je niet door gewoon Waarom? te vervangen door Waartoe? Dan is in de meeste gevallen niet duidelijk waar je naar vraagt. Een waardoor- of een waartoe-vraag stel je met een aangepaste, gepersonaliseerde formulering die past bij de betrokkene én bij wat je wilt weten en bereiken én bij de context.

Je zult de vraag met meer aandacht moeten stellen, aandacht voor jezelf, voor wat jij wilt ontvangen als antwoord én aandacht voor de ander, opdat die jouw vraag zo kan ontvangen dat zij zich daar goed bij voelt, veilig en uitgenodigd om (samen) te onderzoeken.

Ga eerst bij jezelf na wat je wilt bereiken met je vraag. Op basis van welke gedachten of vooronderstellingen stel je deze vraag? Wat wil je uiteindelijk bereiken met deze vraag? Wat is je intentie? Wil je een verklaring krijgen of wil je toch dat de ander zich verantwoordt (en misschien zelfs dat zij zich schuldig voelt)? Wil je dat de ander door het geven van een antwoord een inzicht verwerft of wil je je eigen inzicht vergroten? Wil je een oplossing vinden voor een probleem? Of is het eigenlijk een retorische vraag waarmee je stiekem je eigen kennis wilt etaleren?

Ga na hoe *jij* je op dit ogenblik *voelt* tegenover de ander. Waar sta je in het relatieveld op dit ogenblik?⁶ Kan jij je innerlijk op gelijke hoogte zetten met de ander of voel je je toch de meerdere (zelfs al is het een kind, zelfs al is het formeel een leerling of een ondergeschikte)? Heb je werkelijk belangstelling in de ander of draait het toch allemaal om *jouw* ideeën over de zaak, om *jouw* analyse, om *jouw* diagnose, om *jouw* oordeel? Wil je verrast worden of verlang je bevestiging van wat je reeds weet en heb je reeds een andere

⁶ Lees terug de paragraaf 'Wat is er relationeel aan vragen stellen? Alles!' in de volledige tekst *De kunst van het vragen en vragen stellen als Kunst*.

oplossing in he achterhoofd? Voel je dat je wilt optreden als een Gidsend leidinggevende of handel je vanuit Pad-vindende leiderschap?⁷

Een juiste waarom- of waartoe-vraag stellen is lastig. *Jij dient te veranderen*, over te schakelen op een voorlopig onbekende werkwijze en iedere verandering roept weerstand op. Je bent het niet gewoon en hebt het nooit geleerd. Je kreeg in je leven zelf zelden goede waardoor- of waartoe-vragen aangeboden. Dit zijn gerechtvaardigde excuses, dus ... oefenen, enkel oefenen helpt, gewoon doen.

Nog een moeilijkheid: een waardoor- of een waartoe-vraag vereist *zorgvuldig taalgebruik*. Je dient veel meer naar de juiste woorden te zoeken. Dat ben je evenmin gewoon, net als tijd nemen om de vraag eerst innerlijk te formuleren alvorens ze uit te drukken.

Het grootste obstakel is wellicht: *leer de zaken systemisch te bekijken*. Besef dat jij en de ander niet ‘gewoon’ communiceren maar een *relatiesysteem* vormen (zelfs al zou de ontmoeting van korte duur zijn). In een systeem spelen alle elementen die je kunt waarnemen en vaststellen *samen* een rol: dat je elkaar ontmoet op dit moment, hier, ieder met déze zorgen, met déze intenties, met déze kijk op de zaken, ieder met een eigen blik op wat de ‘werkelijkheid’ is, in déze verhouding tot elkaar, met onze relatie-geschiedenis, enz.⁸

⁷ Lees meer over Gidsen en Pad-vinders in het boek *Pad-vindend leiderschap*

⁸ Lees het eerste hoofdstuk ‘Een vraag stellen is een *relationele* daad’ in de volledige tekst *De kunst van het vragen en vragen stellen als Kunst*

Enkele voorbeelden hoe je Waarom? omzet naar Waardoor?

Dit zijn slechts *enkele voorbeelden!*

- i.p.v. *Waarom heb je dit gedaan? Waarom heb je dit niet gedaan?*
→ Welke gedachten gingen er door je heen toen je dat deed? Welke overwegingen deden je kiezen om dit niet te doen? Welke factoren hebben je keuze sterk beïnvloed?
- i.p.v. *Waarom heb je dit besloten? Waarom heb je dit beslist?*
→ Op basis van welke redenering heb je dit besluit genomen? Via welke gedachtengang ben je tot deze conclusie gekomen? Welke argumenten hebben tot jouw beslissing geleid? Met welke factoren heb je rekening gehouden om dit te beslissen? Waar heb je *geen* rekening mee gehouden? Wat waren jouw pro's en contra's alvorens te beslissen?
- i.p.v. *Waarom is dit voor jou zo belangrijk?*
→ Wat heeft je geraakt in deze zaak? Wat zie je dat ik niet zie?
- i.p.v. *Waarom is dit voor jou een probleem?*
→ Wat maakt de feiten zo zwaar dat je er een probleem van maakt? Op welke feiten steun je om dit een 'probleem' te noemen? Wat gaat er in je om als je aan dit probleem denkt? Wat heeft gemaakt dat je dit niet zomaar kunt laten voorbij gaan? Waar werd een grens overschreden?
- i.p.v. *Waarom wil je me hier van overtuigen?*
→ Welke gegevens zijn volgens jou zo zwaar dat je meent me hiermee te kunnen overtuigen? Welke gegevens wegen hier door? Waar zit ik er volgens jou volledig naast?
- i.p.v. *Waarom wil je dit op deze manier aanpakken?*
→ Welke gegevens en gedachten waren doorslaggevend om te kiezen voor deze aanpak? Welke ervaringen uit het verleden sterken je in de mening dat dit de beste aanpak is? Welke mensen hebben je beïnvloed in de keuze van deze aanpak? Waar heb je

allemaal rekening mee gehouden alvorens te beslissen dat je dit zult doen, op deze manier?

- i.p.v. *Waarom heb je mij daar niet van verwittigd?*
→ Wat heeft jou doen vermoeden dat ik hier niet van op de hoogte moest zijn? Wat heeft je belemmerd om mij om advies te vragen? Hoe zie jij mijn bijdrage in deze zaak?
- i.p.v. *Waarom heb je je collega's niet betrokken in deze zaak?*
→ Welke ervaringen in het verleden hebben je doen kiezen om je collega niet in te lichten? Welke argumenten hebben je doen kiezen je collega's hier niet bij te betrekken?

Enkele voorbeelden hoe je Waarom? omzet naar Waartoe?

- i.p.v. *Waarom heb je dit (niet) gedaan?*
→ Wat hoop je te bereiken met deze keuze? Wat wil je vermijden met deze keuze? Wat vrees je dat er gaat gebeuren indien je deze keuze niet maakt?
- i.p.v. *Waarom heb je dit besloten? Waarom heb je dit beslist?*
→ Aan welke resultaat dacht je toen je besliste dit te doen? Welk beeld heb je van de effecten van je beslissing? Welke beeld van de toekomst heeft je over de streep getrokken?
- i.p.v. *Waarom is dit voor jou zo belangrijk?*
→ Wat raakt je zo in deze zaak? Welke waarden spelen in deze zaak voor jou een zeer grote rol? Welke normen wil je dat er in de toekomst meer worden gerespecteerd? Wat moet er zéker worden bereikt?
- i.p.v. *Waarom is dit voor jou een probleem?*
→ Wat maakt dat je dit niet zomaar kunt laten voorbij gaan? Waar in jou voel je een grens die niet mag worden overschreden? Hoe zie je de situatie evolueren indien jij niet ingrijpt? Welk resultaat staat je voor ogen om dit aan te kaarten (of op tafel te leggen)?
- i.p.v. *Waarom wil je me hier van overtuigen?*
→ Wat moet volgens jou voor mij toch wel een erg aantrekkelijk

doel zijn? Wat gebeurt er indien ik jouw overtuiging volg? Wat indien ik jouw overtuiging niet volg?

- i.p.v. *Waarom wil je dit op deze manier aanpakken?*
→ Wat staat je voor ogen als effect van je aanpak? Wie stel je tevreden met dit zo aan te pakken?
- i.p.v. *Waarom heb je mij daar niet van verwittigd?*
→ Hoe zie je het vervolg van onze samenwerking? Hoe schat je mijn belangen in in deze zaak? Hoe kunnen we komen tot een gemeenschappelijk belang?
- i.p.v. *Waarom heb je je collega's niet betrokken in deze zaak?*
→ Wat hebben jij en je collega's als gemeenschappelijk belang? Hoe kan je collega in deze zaak een hulp betekenen voor jou?

Waarom? is wel een goede vraag

Waarom-vragen horen thuis in de wereld van het geven van *betekenis* en *zin* aan de ervaringen. Het is een vraag die iedereen zichzelf wel eens stelt: “Waarom gebeurt dit met mij?”, “Waarom moet dit net mij overkomen?”, “Waarom ben ik hier geboren?”, enz. Wanneer je een werkzame waarom-vraag wilt stellen aan iemand, dien je die vraag te stellen die onbewust reeds in de ander leeft. Kan je die waarnemen? Een van de redenen dat we onduidelijke of onvruchtbare Waarom-vragen stellen, is het gebrek aan onderscheid tussen a) ‘verklaren’ en b) ‘betekenis geven’.

Wanneer je een antwoord zoekt op de vraag wat de feiten zijn, hoe ze samenhangen, welk effect bepaalde handelingen en acties hebben en wat je er dan mee kunt doen, zoek je naar een ‘verklaring’. Stel dan een heldere *waardoor*-vraag.

Wanneer je wilt weten welke zin en betekenis jij kunt geven aan de fenomenen, stel dan een heldere *waarom*-vraag.

De ‘juiste’ waarom-vraag is een *existentiële* vraag.

De betekenis die je geeft aan de gebeurtenissen in je leven hoeft geen verklaring te zijn en niet te berusten op feiten. Ze hoeft niet wetenschappelijk juist of bewezen te zijn. Je beslist voor jezelf welke betekenis waardevol is voor jou. Alle zingeving is immers een persoonlijke zaak. Of dit *subjectief* of *objectief* is hangt af van de wijze waarop je je innerlijke onderzoekt. Je, je kunt je innerlijke objectief onderzoeken, vanop meta-niveau.

Een heldere *waarom*-vraag is een *erg persoonlijke* vraag. Het gaat om de persoonlijke verhouding met wat er gebeurt of met datgene wat wordt geschreven, uitgesproken of op een andere manier geuit.

We hebben allemaal behoefte om zin en betekenis te geven aan de gebeurtenissen. Vooral net aan die voorvallen die niet vlot kunnen worden verklaard. Dan stel je de vraag “*Waarom dit?*” of “*Waarom ik?*”.

Na een ongeval met een schoolbus waarbij een kind overleed, stelt de moeder de vraag “Waarom mijn kind?!” Waar de moeder niet naar vraagt is dat ze een uitgebreid verslag krijgt van een deskundige over de feitelijke omstandigheden van het ongeval. Ze vraagt niet naar feiten of een verklaring, ze vraagt niet “Wat heeft gemaakt dat net mijn kind slachtoffer werd?”. Waar vraagt ze wél naar? Welk antwoord zoekt ze? Wie kan dit antwoord geven?

Een werknemer krijgt onverwacht ontslag bij het bedrijf waar hij dertig jaar heeft gewerkt en dat nu wordt overgenomen. “Waarom ik, na zoveel jaren, zonder het minste respect?”, vraagt hij zich af. Hij krijgt allerlei verklaringen - meestal technisch, financieel of economisch - over wat de directie heeft genoopt om mensen te ontslaan. Daar heeft hij niets aan. Waar vraagt hij wél naar? Welk antwoord zoekt hij? Wie kan hem dit antwoord geven?

Deze tekst gaat om de kunst van het vragen. In het geval van de goede waarom-vraag is het meer dan nuttig om eerst te overwegen of je überhaupt nu een vraag moet stellen.

Zeer vaak is een empathische stilte bewaren, een eenvoudig gebaar, een respectvolle aanraking, een betekenisvol ritueel, een geschenkje, een tekening die je zelf hebt gemaakt veel krachtiger dan woorden.

Leer verschillende manieren van ‘praten’.

De juiste waarom-vraag stellen

Een waarom-vraag is een goede vraag. Alleen, in de meeste gevallen stellen we ze op een onvruchtbare manier. De opdracht is steeds: Welke vraag, in welke formulering, is werkzaam en vruchtbaar nu, op dit moment, voor deze persoon, met haar doel voor ogen?

Meer nog dan bij andere vragen is het de opdracht voor de vraagsteller om eerst aan te voelen bij zichzelf: Welke vraag leeft er bij mij op dit ogenblik? *Welke vraag voel ik dat er op dit ogenblik leeft in de ander zonder dat ze luidop klinkt?* Wat is het verband tussen mijn innerlijke vraag en de vraag die de ander nodig heeft en hoe zorg ik er voor dat er geen verwarring is tussen beide vragen?

Tegelijk dien je in te voelen wat een waarom-vraag kan betekenen voor de ander: Met welke vraag sluit ik aan bij wat ik op dit ogenblik waarneem bij de ander?

Zelfs al klinkt de vraag die begint met “Waarom ...” op dat ogenblik op z’n plaats, toch raad ik je aan om ook de waarom-vraag te wijzigen in een beter geformuleerde vraag. Je helpt de ander (of jezelf) dan de overstap te maken van een re-actieve slachtoffer-houding naar een pro-actieve eigen kracht-houding.

De vragen hieronder als *voorbeeld* kan je zowel in de jij-vorm lezen als in de ik-vorm (wanneer je ze aan jezelf stelt). Het zijn voorbeelden voor iemand die op dit moment iets belangrijks in het leven verloren heeft: een job kwijt, ernstig ziek, een ongeval, een scheiding, het overlijden van een geliefde of familielid, enz.

Een ‘juiste’ waarom-vraag draait om onderliggende vragen naar de betekenis van de feiten (niet naar een verklaring!), zoals:

Wat betekenen deze feiten voor jou, in jouw leven? Wat betekenen deze woorden voor jou? Wat maken die jou duidelijk? Wat betekent het voor jouw leven dat deze ervaring zich net nu voordoet? Op welke manier is deze kennis voor jou zinvol? Wat kan je nu doen met hoe je situatie nu ervaart? Hoe kan je nu verder? Hoe schets je het volgende

hoofdstuk van je leven nu dit zich voordoet? Wat dwingt jou om te veranderen terwijl je dit op dit ogenblik niet wilt?”.

In een eerste fase helpen vragen als:

Wat waardevol ben je verloren door wat er is gebeurd? Wat maakt het verlies zo pijnlijk voor jou ? Welk antwoord zoek je ? Welk antwoord kan jou rust geven, op dit ogenblik? Wat zou jou helpen om dit te kunnen vatten? Wat heb je nu *niet* nodig? Waar heb je nu *wél* behoefte aan? Wie kan jou in deze periode steun bieden ... al durf je het niet te vragen? Welk verhaal zou je willen uitschreeuwen?

In een tweede fase kan je vragen stellen als:

Hoe kan je de waarde bewaren van wat je heb verloren? Welke plaats geef jij dit gebeuren in je leven? Hoe ontdek je in datgene wat je als weinig zinvol ervaart toch een positief aspect? Door welke bril moet je kijken opdat je dit als zinvol zou kunnen nemen?

Nog wat later kunnen vragen volgen als:

Wat maakt het verlies toch waardevol voor jou ? Hoe aanvaard je dit zonder dat je het ooit ten volle zult kunnen begrijpen? Hoe leer je meer aandachtzaam te zijn wanneer zo’n situatie zich nog eens voordoet? Hoe verander jij je beeld van de toekomst? Hoe vind jij jezelf terug uit?

Wanneer je heldere vragen stelt zal je ontdekken dat zowel het zoeken van een heldere, objectieve *verklaring* voor de fenomenen (met een waardoor-vraag), of het zoeken van een *aanpak* en een *oplossing* (met een waartoe-vraag) als het zoeken naar een subjectieve *zingeving* (met een waarom-vraag) een steviger fundament krijgen. Je komt terecht in de stroom van het voortdurend ontdekken dat je veel *niet* weet. Je kunt je onzekerheid en twijfels aanvaarden en tegelijk groeit je zelfvertrouwen. Zo bouw je aan je ‘eigen kracht’.